

Björksnaret - skyddsvärd natur

En presentation av naturvärdena vid Björksnaret och Björksnarsravinen,
Ramnäs f:g, Surahammars kommun.

Ragtaggsvamp, *Hydnellum mirabile*, en av flera rödlistade svampar vid Björksnaret.
Foto Lars Bsenko 2012-08-27

*Rapporten är sammanställd av Naturskyddsföreningen i Surahammar genom
Lars Bsenko och Tom Sävström.*

Innehåll

Sammanfattning	3
Områdesbeskrivning	4
Ravinen	4
Sluttningen	5
Floravärden	5
Svampar	5
Kärlväxter	6
Förslag på områdesskydd	6
Presentation - några hotade svampar	7
Raggtaggsvamp – starkt hotad	7
Koppartaggsvamp – sårbar	7
Gul taggsvamp – sårbar	8
Grangråticka - sårbar	8
Puderspindling – sårbar	9
Rostspindling – sårbar	9
Gyllenspindling – sårbar	10
Granrotspindling – sårbar	10
Bilaga 1 Rödlistade arter	11
Bilaga 2 Signalarter	12
Bilaga 3 Koordinater för polygon	13
Bilaga 4 Översiktskarta	14
Bilaga 5 Karta Hot spot	15

Sammanfattning

Det område som har undersökts med avseende på svampar och kärlväxter har visat sig innehålla en mycket stor artrikedom. Totalt har 18 rödlistade svampar noterats och av dessa är 8 hotade i den benämningen att de tillhör kategorierna starkt hotad (EN) och sårbar (VU). Övriga 10 rödlistade arter, nära hotade (EN), visar i allmänhet en minskad population inom landet och vissa av dessa riskerar att hamna i kategorin VU.

Signalarterna som uppträder inom området innefattar 8 svamparter och 11 kärlväxtarter.

Området som bör skyddas framgår av bifogad karta. Det är önskvärt att ett sammanhängande område bildas av den sedan tidigare skyddade nyckelbiotopen i ravinen, kompletterat med de sumpskogsområden som undantagits skogsbruk samt gransluttningen öster om ravinen. I nämnda gransluttning finns det område (hot spot) som hyser 8 hotade arter, 4 nära hotade arter och 2 arter av korallfingersvampar.

Områdets unika karaktär visar sig genom antalet rödlistade arter och antalet signalarter. Om man jämför med två nyligen bildade naturreservat, Jättåsarna och Klackberg, så har området samma dignitet som dessa. Området bör på sikt erhålla ett permanent skydd, genom status som naturreservat.

I rapporten redovisas samtliga hotade svampar med bild (ej granrotspindling) och de speciella habitatkrav dessa svampar har.

Områdesbeskrivning

Området är beläget ca 6 km väster om Seglingsberg, mellan Målsjövägen i söder och väg 66 i norr. Kulturspår finns i form av ruiner efter torpet Björksnaret.

Markägare: Bergvik skog AB.

Björksnaret. Blåsippgranskog. Foto Tom Sävström 2012-09-23

Ravinen

Björksnarsravinen utgörs av en genom erosion fördjupad bäckdal, där vattnet meandrar sig fram i syd-nordlig riktning och mynnar småningom ut i Gnarpviken i södra delen av Virsbosjön. Bäckan avvattnar den betydligt högre liggande Stora Björksnarssjön och ytterligare tillflöden finns från omgivande våtmarker, såsom mossar och sumpskogar. I själva ravinen växer äldre blandskog, delvis grandominerad, med inslag av lövträd som klibbal, björk och ask. Södra delen av ravinen är skyddad som nyckelbiotop.

Sluttningen

Östra sidan av ravinen utgörs av en granskogsdominerad, ca 200 m bred sluttning, där blåsippan är en karaktärsart. Sådana skogar benämns ibland i naturvårdssammanhang som blåsippskog, en biotop som ofta hyser ett flertal intressanta marklevande svamparter. Inom området finns några källkällor, vars källflöden och översilningar ger en positiv inverkan på floran. Såväl i ravinen som i gransluttningen finns inslag av sumpskog.

Floravärden

Svampar

För att fastställa svampförekomsten i en lokal måste inventeringen utföras under många års tid. Många av de hotade arterna (CR, EN och VU) bildar inte fruktkroppar varje år utan visar sig först när betingelserna är lämpliga. Det är inte ovanligt att fruktkroppar kan utebli under många år och när de dyker upp kan fruktkroppen finnas en kort tid innan den multnar ned. Området kan förmodas hysa flera rödlistade och sällsynta arter än vad som hittills framkommit. Speciellt den norra delen är dåligt undersökt och i år noterades endast två rödlistade arter (dofttaggsvampen och rutspindling) i området beroende på det torra vädret.

Bilaga 1 ger en lista över samtliga rödlistade arter som påträffats i området. I bilagan ges även koordinater i RT90 2.5 gon för de fynd där koordinatsättning varit möjlig.

Totalt har 18 rödlistade arter påträffats varav 1 är starkt hotad (EN), 7 sårbara (VU) och 10 nära hotade (NT). De flesta av arterna som påträffats i sluttningen bildar mykorrhiza med granen. De är också indikatorarter för örtrika granskogar med lång kontinuitet på basisk grund. Det är knappast troligt att kalk förekommer men sannolikt finns här stråk av grönsten. Kartan i bilaga 4 visar utbredningen av svampar där koordinatsättning varit möjlig.

Raggtaggsvampen och de 7 VU-arterna har sina lokaler inom ett relativt begränsat område på sluttningen (Bilaga 5). De har röda markörer på kartan. Detta område har en ungefärlig storlek på 100x200 meter, ett så kallad hot spot. Dessa arter är hotade av modernt skogsbruk.

Förekomsten av raggtaggsvampen i Björksnaret är numera den enda kända förekomsten i Västmanland. I Artportalen finns 5 rapporter där de 3 rapporterna från 2011 och 2008 härrör från en lokal (Djupdalen, Karbenning s:n). Denna lokal slutavverkades nyligen varför lokalen i Björksnaret får anses

vara av länsintresse. Den andra rapporten avser samma mycel som Bsenko och Sävström rapporterade. Det är beklagligt att dubbelrapportering förekommer.

De nära hotade arterna är mer utspridda och förekommer både i ravinen och på sluttningen. De är utmärkta med gula markörer.

Förutom de 18 rödlistade arterna finns även 8 arter som betecknas som signalarter av Skogsstyrelsen. De stora gula korallfingersvamparna är representerade av två arter i sluttningen inom hot spot. Dessa har inga svenska namn.

Bilaga 2 ger en lista av samtliga signalarter som påträffats i området.

Under de år som Björksnaret inventerats med avseende på svamp har totalt 321 arter noterats och rapporterats till Artportalen.

Kärlväxter

Bland kärlväxterna har 11 signalarter noterats (se bilaga2), varav förekomsten av gullpudra och bäckbräsma indikerar källpåverkan. Dessa båda arter har påträffats i zonen mellan ravinen och sluttningen. Såväl lopplummer som dvärghäxört förekommer i ovanligt rikliga bestånd i norra delens sumpskogsområden. Mängden blåsippan är anmärkningsvärd. Vad gäller orkidén grönkulla har diskussioner påbörjats gällande särskild skötsel av dess växtplats. Signalarterna förekommer inom hela området som bör undantas från rationell skogsskötsel. De är utmärkta med gröna markörer.

Förslag på områdesskydd

Det område som bör skyddas framgår av bifogad karta – bilaga 4.

Koordinaterna för den polygon som avgränsar området ges i bilaga 3.

Med utgångspunkt från vägkorset i syd följer avgränsningen vägen nordväst upp till början av det avverkade området. Härifrån föreslås att begränsningen följer skogskanten ungefär 250 meter nordöst tills bäckravinen nås och därifrån är det cirka 500 meter till den nordligaste punkten. Från norr bör gränsen dras cirka 500 meter i sydostligt riktning och sedan 300 meter sydvästligt. Gränsen följer sedan det biotopavsatta området ned mot vägen. Detta innebär att ett område på cirka 900 x 150 meter erhåller skydd för de naturvärden som finns där.

Området innehåller dock redan en stor areal skyddad mark i form av sumpskog och biotopskyddat område längs den södra delen av ravinen. Dessutom har Bergvik undantagit ett lövskogsområde. Sluttningen med dess unika sammansättning av svampar bör ingå i ett nytt större sammanhängande område som är skyddat från påverkan.

Presentation - några hotade svampar

Raggtaggsvamp – starkt hotad

Raggtaggsvamp är klassad som starkt hotad (EN). En marklevande taggsvamp som i Björksnaret bildar mykorrhiza med gran. Den påträffades 2012 i den del av slutningen som av mykologer benämns hot spot, dvs. en avgränsad mindre areal med många sällsynta/rödlistade arter. Se bilaga 5.

Svampen har en östlig utbredning i Sverige och som nämns i avsnittet Floravärden har den här sin enda kända lokal i Västmanlands län.

Ofta växer raggtaggsvampen tillsammans med koppartaggsvampen vilket även gäller för Björksnaret. Den växer i djupt mosstäcke på rikare mark men är inte kalkkrävande. Rationell skogsskötsel är ett starkt hot mot svampen.

Koppartaggsvamp – sårbar

Björksnaret. Foto Lars Bsenko 2012-08-27

Koppartaggsvampen växer huvudsakligen i äldre, avverkningsmogen barrskog som hotas av slutavverkning. Förekommer sällsynt i Västmanland där det finns totalt 21 inlagda observationer i Artportalen

Gul taggsvamp – sårbar

Björksnaret. Foto Lars Bsenko 2011-09-05

Gul taggsvamp bildar mykorrhiza med gran. Gul taggsvamp växer i äldre barrblandskog eller i ren granskog på kalk eller annan rikare mark, ofta med inslag av lövträd och örter. Totalt finns 36 inlagda observationer i artportalen.

Grangräticka - sårbar

Björksnaret. Foto Tom Sävström 2012-08-25

Grangräticka bildar mykorrhiza med gran. Den är kalkgynnad och påträffas i örtrika granskogar. Den kan förekomma i plockhuggna skogar men klarar inte kalavverkning. Förekommer sällsynt i Västmanland där det finns totalt 50 inlagda observationer i Artportalen. De flesta rapporterna är från områden med kalkförekomster.

Puderspindling - sårbar

Björksnaret. Foto Lars Bsenko 2011-09-05

Växer i äldre ängsgranskog på kalkrik mark. Påträffas ofta i myrstackar eller i tjock barrförna. Totalt finns 4 noteringar i Artportalen från 4 olika lokaler.

Rostspindling – sårbar

Jobsbo. Foto Lars Bsenko 2011-09-03

Bildar mykorrhiza med gran, i äldre ängsgranskog på kalkrik och näringsrik, något fuktig mark. Totalt är finns 7 observationer från 5 olika lokaler för Västmanland i Artportalen.

Gyllenspindling – sårbar

Björksnaret. Foto Lars Bsenko 2010-09-24

Bildar mykorrhiza med gran i ängsgranskog på kalkrik mark. Huvudsaklig finns den i äldre icke kalavverkade skogar. I de I biotoper där den finns bör skogsbruk bedrivas skonsamt och med stor hänsyn till växtligheten. Markberedning och markavvattnning bör inte förekomma. Totalt är 17 fynd inlagda i Artportalen för Västmanland.

Granrotspindling - sårbar

Bild saknas.

Granrotspindling har en fibrig vitaktig hatt och är i början svagt klibbig. Hatten blir senare mer eller mindre brunfläckad. Foten klubbformig neråt och därefter ofta kort rotad. Den är från början ullig av velumrester. Lukten är ganska stark. En art, som är knuten till gran. Vanligen växer den i djup barmatta eller gamla myrstackar. Förekommer i äldre ängsgranskog på kalkrik mark. Det finns 13 observationer för Västmanland inlagda i Artportalen.

Bilaga 1 Rödlistade arter

Svenskt namn	Latinskt namn	HK	Datum	Biotop	Koordinater
Barrmusseron	<i>Leucopaxillus cerealis</i>	NT	2012-08-27	Ravin	6634285 1514350 +-10
			2011-10-04	Ravin	6634285 1514350 +-10
Dofrtaggsvamp	<i>Hydnellum suaveolens</i>	NT	2013-09-12	Ravin	
			2012-08-13	Ravin	6634090 1514340 +-10
			2011-08-04	Ravin	
			2000-08-20	Ravin	
			1997-07-31	Ravin	
Flattoppad klubbsvamp	<i>Clavariadelphus truncatus</i>	NT	2011-08-21	Ravin	
			2010-09-01	Ravin	
Fyrflikig jordstjärna	<i>Geastrum quadrifidum</i>	NT	2011-10-04	Ravin	6634180 1514350 +-10
Grangräticka	<i>Boletopsis leucomelaena</i>	VU	2012-08-25	Sluttning	6634420 1514525 +-10
Granrotsspindling	<i>Cortinarius fraudulosus</i>	VU	2012-08-13	Sluttning	
Grantaggsvamp	<i>Bankera violascens</i>	NT	2012-08-13	Sluttning	6634430 1514508 +-10
			2010-09-24	Sluttning	6634475 1514490 +-10
Gul taggsvamp	<i>Hydnellum geogenium</i>	VU	2012-08-25	Sluttning	6634425 1514530 +-10
			2011-09-05	Sluttning	6634398 1514454 +-10
			2001-09-06	Ravin	
			2000-08-20	Ravin	
Gultoppig fingersvamp	<i>Ramaria testaceoflava</i>	NT	2012-08-27	Sluttning	6634560 1514540 +-10
			2012-08-13	Sluttning	
			2011-08-04	Ravin	
			2010-09-01	Ravin	
Gyllenspindling	<i>Cortinarius aureofulvus</i>	VU	2011-09-20	Sluttning	6634455 1514510 +-10
			2010-09-24	Sluttning	6634455 1514510 +-10
Koppartaggsvamp	<i>Sarcodon lundellii</i>	VU	2012-08-27	Sluttning	6634560 1514540 +-10
Puderspindling	<i>Cortinarius aureopulverulentus</i>	VU	2011-09-05	Sluttning	6634490 1514495 +-10
Raggtaggsvamp	<i>Hydnellum mirabile</i>	EN	2012-08-27	Sluttning	6634560 1514540 +-10
	<i>Ramaria karstenii</i>	NT	2012-08-13	Sluttning	6634540 1514510 +-10
Rostspindling	<i>Cortinarius russus</i>	VU	2012-08-27	Sluttning	6634415 1514500 +-10
Rovspindling	<i>Cortinarius napus</i>	NT	1996-09-29	Ravin	6634300 1514395 +-10
Rutspindling	<i>Cortinarius ionophyllus</i>	NT	2013-08-22	Ravin	6634385 1514400 +-10
			2010-07-01	Ravin	6634385 1514400 +-10
			1998-07-19	Ravin	6634385 1514400 +-10
Vitterspindling	<i>Cortinarius agathosmus</i>	NT	2000-08-20	Ravin	

Bilaga 2 Signalarter

Svampar

Svenskt namn	Latinskt namn	Biotop	Koordinater
Strimspindling	<i>Cortinarius glaucopus</i>	Sluttning	
Kamjordstjärna	<i>Geastrum pectinatum</i>	Ravin	
Droptaggsvamp	<i>Hydnellum ferrugineum</i>	Sluttning	
Skarp droptaggsvamp	<i>Hydnellum peckii</i>	Sluttning	
Svavelrisk	<i>Lactarius scrobiculatus</i>	Ravin	
	<i>Ramaria flavescens</i>	Sluttning	
	<i>Ramaria safraniolens</i>	Sluttning	
Fjällig taggsvamp	<i>Sarcodon imbricatus</i>	Sluttning	

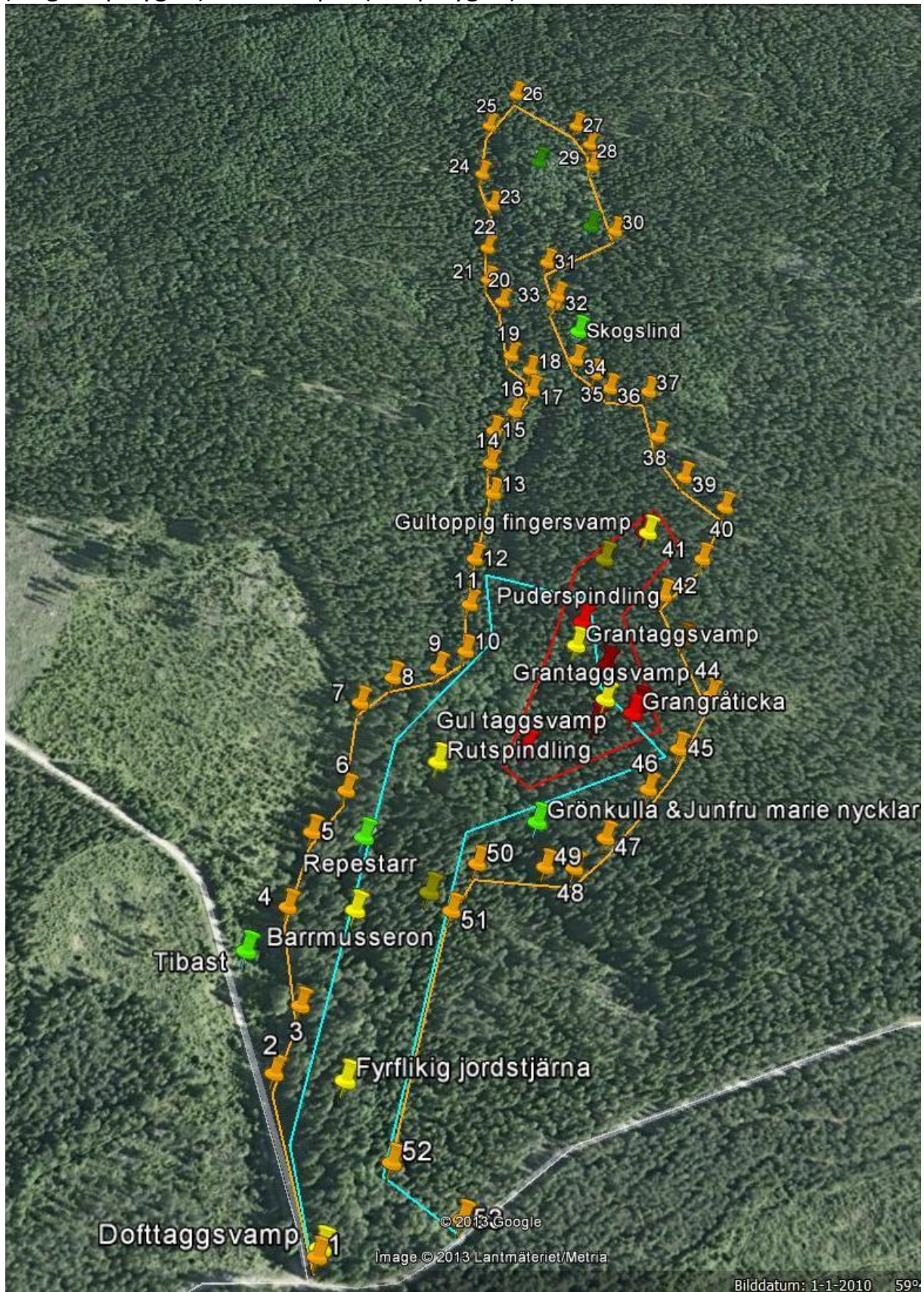
Kärlväxter

Svenskt namn	Latinskt namn	Biotop	Koordinater
Blåsippa	<i>Hepatica nobilis</i>	Sluttning	
Skogslind	<i>Tilia cordata</i>	Sluttning	6634750 1514500 +-10
Gullpudra	<i>Chrysosplenium alterni</i>	Sluttning	6634855 1514510 +-10
Bäckbräsma	<i>Cardamine amara</i>	Sluttning	6634855 1514510 +-10
Grönkulla	<i>Coeloglossum viride</i>	Sluttning	6634344 1514462 +-10
Jungfru marie nycklar	<i>Dactylorhiza maculata subsp. maculata</i>	Sluttning	6634344 1514462 +-10
Skogsnycklar	<i>Dactylorhiza maculata subsp. fuchsii</i>	Ravin	6634260 1514380 +-100
Tibast	<i>Daphne mezereum</i>	Vägslänt	6634258 1514284 +-5
Tallört	<i>Monotropa hypopitys subsp. hypopitys</i>	Sluttning	6634260 1514380 +-100
Missne	<i>Calla palustris</i>	Ravin	
Dvärghäxört	<i>Circaea alpina</i>	Ravin	6634930 1514470 +-10
Ormbär	<i>Paris quadrifolia</i>	Ravin	6634260 1514380 +-100
Repestarr	<i>Carex loliacea</i>	Ravin	6634335 1514353 +-50

Bilaga 3 Koordinater för polygon

Id	Nord	Ost	Id	Nord	Ost
1	6634084	1514339	31	6634820	1514476
2	6634186	1514308	32	6634785	1514484
3	6634227	1514320	33	6634778	1514480
4	6634290	1514309	34	6634722	1514496
5	6634338	1514321	35	6634707	1514510
6	6634367	1514341	36	6634694	1514520
7	6634431	1514348	37	6634687	1514549
8	6634450	1514368	38	6634646	1514553
9	6634458	1514398	39	6634608	1514570
10	6634471	1514416	40	6634582	1514597
11	6634508	1514418	41	6634538	1514578
12	6634547	1514421	42	6634509	1514550
13	6634602	1514434	43	6634474	1514562
14	6634628	1514432	44	6634432	1514577
15	6634658	1514434	45	6634392	1514554
16	6634675	1514450	46	6634365	1514533
17	6634695	1514463	47	6634334	1514505
18	6634714	1514462	48	6634312	1514486
19	6634728	1514447	49	6634313	1514467
20	6634782	1514441	50	6634317	1514425
21	6634804	1514430	51	6634286	1514410
22	6634837	1514429	52	6634155	1514388
23	6634884	1514433			
24	6634919	1514424			
25	6634974	1514430			
26	6635010	1514453			
27	6634970	1514502			
28	6634948	1514512			
29	6634924	1514514			
30	6634850	1514530			

Bilaga 4. Skyddsvärt område (orange markering), Bergvik biotopskydd (blågrön polygon) och hot spot (röd polygon)

Bilaga 5. Gränser mellan biotopskyddat område och hot spot

